

Summary:

The 5th international salon of museums and exhibitions, Venice, April 22nd-24th 1996

Lada Dražin-Trbuljak

Almost all reporters noted that this year's SIME (Salon International des Musees et des Expositions) was a truly reduced version of the biennial event, particularly in comparison with the one in 1994. The founder and organiser of the event, Jean Francois Grunfeld, described the situation saying: "The great age of museums is over, and SIME should show that."

The organisers had divided the exhibition into two segments: the first was devoted to presenting museums, museum collections and exhibitions, while the second, titled "Behind the scenes", presented museum souvenir shops, as well as publishers and agencies which offered contemporary achievements in the field of restoration and conservation.

At this event, some European exhibitors did not show, and it is interesting to note that some of the ones that did include museums from Slovenia and Macedonia. It is a pity that we did not see any museums from Croatia. Although this year's SIME could be described as modest, we should acknowledge that the event achieved its set goals: the presentation of museums, insight into their achievements and drawing attention of the public at large.

STUDIJ RESTAURACIJE TEKSTILA NA INSTITUTU ZA UMJETNOST I RESTAURACIJU PALAZZO SPINELLI U FIRENCI

Melita Hoić
restaurator tekstila

a Institutu za umjetnost i restauraciju Palazzo Spinelli u Firenci obrađuju se umjetnički i povijesni predmeti u području konzervacije i restauracije, kao i njihova katalogizacija i procjena vrijednosti.

Cilj je stvaranje stručnjaka u raznim područjima i raznim uvjetima rada u svijetu, stručnjaka koji su specijalizirani i upućeni u najnovija dostignuća i metode rada stečene praksom u laboratorijima i institutima u Europi. Na Institutu se izražuje i spaja teorija s praksom. Organiziraju se susreti s raznim ekspertima i vanjskim suradnicima, s državnim i pravnim insitucijama. Studij restauracije traje tri godine i ima strogo određen broj studenata. Mogu se upisati svi bez obzira na nacionalnost (na Institutu su prisutni studenti iz cijelog svijeta), s navršenih 18 godina i završenom srednjom školom koja daje dobru osnovu općeg obrazovanja. Na Institutu postoji 12 različitih usmjerenja. Jedan od njih je i restauracija tekstila, tapiserija (goblena) i sagova, koji sam i sama pohađala. Svako usmjerenje ima svoj potpuno opremljen laboratorij u kojem studenti od prvog mjeseca dolaze u kontakt s antiknim predmetima pod nadzorom docenta restauratora. Tijekom tri godine izučavaju se sljedeće teme:

Tehnologija materijala - proučavaju se strukture pojedinih tipova tkanina, osnovni prepleti tkanina, tehnika konstrukcije, tapiserije, tehnike proizvodnje tepiha, osnovni principi bojenja prirodnim bojama.

Restauracija tkanina - obuhvaća ne samo tkaninu u klasičnom smislu nego i čipku te vezene tkanine. Zbog toga je izučavanje ove materije vrlo kompleksno. Različitost materijala upotrijebljenog za ostvarenje nekog tekstilnog predmeta često zahtijeva različite metodološke intervencije.

Općenito obuhvaća: utvrđivanje tehnike kojom je tkanina izrađena, čišćenje vodom ili organskim otapalima, učvršćivanje iglom na podlogu, upotrebu sintetskih ljepila, sastavljanje predmeta, konzervacija i skladištenje.

Restauracija tapiserija - tkanje tapiserija originalnom tehnikom, pranje vodenom otopinom, "konzervativna" restauracija na podlogu, "integrativna" restauracija, tj. popunjavanje oštećenog dijela originalnom tehnikom tkanja, sastavljanje podstave i metode izlaganja.

Restauracija sagova - tkanje sagova tehnikama Ghiordes i Senneh, pranje i čišćenje u vodenoj otopini, rekonstrukcija osnove, potke i uzlova. Crtanje - tehnika crtanja s posebnim osvrtom na rekonstrukciju "cartona" (slikarskih skica), integracija, fragmenata i reljefa u restauraciji tekstila i tapiserija.

Teorija restauracije - obuhvaća evoluciju restauracije i povijest metodologije zahvata kroz iskustvo europskih laboratorija.

Kemija - proučavanje različitih materijala u odnosu na njihovo oštećenje, proučavanja tekstilnih vlakana, prirodne i sintetičke boje, praktični rad s bojenjem vune, pamuka i svile.

Povijest umjetnosti - povijest tkanina od srednjeg vijeka do 19. stoljeća s posebnim osvrtom na talijansku i francusku proizvodnju, povijest tapiserije od srednjeg vijeka do 19. stoljeća (talijanske, flamanske i francuske manufakture), povijest sagova istočne Europe i Azije.

Zakon o kulturnim dobrima - zaštita umjetničkog naslijeđa i ostalih objekata od povijesnog značenja prema važećim zakonima Republike Italije i Europske unije.

Tijekom studija uvijek je na prvome mjestu rad u laboratoriju i radionici, u kojima se konstantno radi na različitim restauratorskim objektima dobivenim na obradu od muzeja, crkava i privatnih zbirki. Insittut surađuje sa svjetskim organizacijama za zaštitu umjetničke ostavštine. Godine 1992. u Luxembourg mu je dodijeljeno priznanje Fondation du Merite Europeen za značajan doprinos izobrazbi restauratora i zaštiti umjetničke ostavštine u cijeloj Europi. Stalna suradnja s muzejima i golemo iskustvo i znanje kojim raspolaže Institut, potaknuli su me da predložim upravi Instituta eventualnu suradnju s muzejima u Hrvatskoj. To mi je omogućilo da predstavim Institut Gradskome muzeju u Varaždinu. Interes za suradnju bio je obostran, pa mi je ravnateljica Muzeja prof. Ljerka Šimunić povjerila restauraciju zastave Županije varaždinske iz 1797. godine. Izvršenu restauraciju ukratko iznosim u nastavku.

Zastava Županije varaždinske - 1797. godine

- crvena i bijela svila, pozlaćene metalne niti, tempera na platnu

- dimenzije cm 70 x 69

- dužina koplja cm 247, obojen spiralno crveno-bijelo

Polje zastave podijeljeno je u tri dijela, dva crvena vanjska i jedno središnje bijelo. U sredini zastavnog polja nalazi se platno oslikano temperom s obje strane: s jedne strane nalazi se povijesni grb Županije varaždinske, a s druge strane Bogorodica s Djetetom. Na crvenoj svili iznad grba nalazi se natpis u pozlati isписan na latinskom: "VEXILLUM COMITATUS

Zastava Županije varaždinske iz 1797. god. - prije restauriranja

Zastava Županije varaždinske iz 1797. god. - poslije restauriranja

VARASDIENSIS OCASIONE GENERALIS NOBILIIUM INSURRECTIONIS COTRA GALLUM FINIBUS REGNI", te se nastavlja ispisom ispod grba: "ET COMITATUS APPROXIMANTEM IN DICTAE IN ANNO 1797. ERRECTUM". Iznad slike s Bogorodicom, u pozlati, bio je isписan jedva čitljiv tekst: "MATER BONI CONSILII ADESTO PUGNANTIBUS ET JUVA VINCERE HOSTES".

Zastava je obrubljena pozlaćenim resama i ukrašena s dvije kićanke u vanjskim uglovima, od kojih je jedna izgubljena. Uzorci svilene prede uzete sa zastave ispitani su u tekstilno-kemijskom laboratoriju tekstilne industrije Varteks u Varaždinu. Mehaničke karakteristike bijele svile (lomljivost 77,0 cN) pokazale su da je neophodna konsolidacija (učvršćivanje) između dva sloja prozirne tkanine. Crvena svila je bolje sačuvana i nije zahtijevala takvu zaštitu. Na zastavi su bile prisutne brojne mrlje i oštećenja. Kao preliminarna operacija bilo je izvršeno kontrolirano mikro-uisavanje površinske nečistoće. Svaki dio zastave zahtijevao je drukčiji način čišćenja i restauracije, pa je bilo potrebno otvoriti sve šavove. Ovaj postupak popraćen je brojnim fotografijama i crtežima. Bijela svila bila je umočena u deioniziranu vodu u koju je stavljen 0,05% neutralni deterđent. Poslije temeljnog plavljenja tkanina je postavljena na staklenu površinu na kojoj je lako postaviti ortogonalnost prepleta i postići efekt izglacnosti. Pranjem je svili vraćen sjaj, a zbog krhkosti bila je učvršćena između dva sloja tanke lionske svile (velo di Lione) obojene u odgovarajući ton premetalizirane boje (premetalizate) 1:2 Lanasyn Sandoz. Za šivenje je upotrijebljena vrlo tanka svila obojena u istom tonu kako bi vez tzv. "kiša" izveden po čitavoj površini bio nevidljiv.

Čišćenje svile zahtijevalo je veliku pažnju zbog zlatnih ispisanih ili oslikanih slova na svili s prirodnim ljepljivom, a koja su većim dijelom teško čitljiva. Svila je stavljena između dva sloja neutralnog papira za upijanje i tako zaštićena, a zatim vlažena prskanjem deioniziranom vodom. Lagana tamponatura omogućila je da se svili vrati sjaj i uklone mrlje od tempere, a da slova ostanu neoštećena. Sušenje je bilo izvršeno na staklu. Već prije manjkajuća slova ostavila su u svili utisnuti trag pa je, u dogovoru s ekspertima iz varaždinskog muzeja, odlučeno da se izvrši pozlata nedostajućih slova kako bi se omogućila čitljivost teksta. Korištena je mješavina prirodnog ljepljiva (riblje ljepljivo i med) na koji je nanosena zlatna prašina.

Restauraciju slike izvršila je restaurator Linda Marin u Laboratoriju za restauraciju slika u Firenci. Prilikom sastavljanja svih dijelova korišteni su crteži i slike koji su bili od velike pomoći kako bi se svi dijelovi sastavili na

isti način, koristeći se istim bodovima i istim rupicama kroz koje je i prije prolazio šav.

Zastava je bila izložena u Povijesnome muzeju u Varaždinu na izložbi, a kako je trebala biti vidljiva s obje strane bila je položena na staklenu, lagano ukošenu podlogu ispod koje se nalazilo ogledalo na udaljenosti od 40 cm. Sve zajedno izloženo je u staklenoj vitrini.

Summary:

The study of textile restoration at the Palazzo Spinelli Institute for Art and Restoration in Florence

Melita Hoić

The Palazzo Spinelli Institute for Art and Restoration in Florence deals with works of art and historical objects with respect to conservation and restoration. It covers twelve different areas. The study of restoration is a three-year course and enrolls a restricted number of students. During their studies they cover the following courses: materials technology, the restoration of cloth, the restoration of tapestries – the original technique of weaving, the restoration of carpets, drawing (sketches), the theory of restoration, chemistry, the history of art, the law concerning the cultural heritage – the protection of the artistic heritage according to the laws of the Republic of Italy and the European Union. The primary stress during the courses is on work done in the laboratory and the workshop.

In 1992 the Institute received an acknowledgement from the Fondation du Merite Europeen in Luxembourg for a significant contribution to the training of restorers and to the protection of the artistic heritage in Europe as a whole.

TEKSTIL I ZAŠTITA SPOMENIKA U BAVARSKOJ: ŠAVOVI POD POGLEDOM KAMENIH BOGOVA

Mirela Ramljak Purgar

Uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine
Zagreb

Ljetna rezidencija bamberskih kneževskih biskupa¹, spašena 1975. godine od sigurnog propadanja, izazvanog uznapredovalom trošnošću franačkoga kamena i rasprodanošću inventara i parkovne skulpture, otkupom Slobodne Države Bavarske značila je za bavarsku službu zaštite spomenika dugotrajnu, razumljivu borbu za vraćanje dvorca u izvorno stanje (ono iz druge polovice 18. st.) i mogućnost njegove prezentacije javnosti, ali, istodobno i primjenu novih, Zakonom o zaštiti spomenika iz 1973. godine zadanih načela i odredaba.

*“Kazula sv. Otta”, tako nazvana po bamberskom biskupu iz XVI. st, na radnom stolu; stražnji dio, tijekom učvršćivanja zlatnih broširanih niti; drveni zaslon s magnetom uvučen je na mjestu već postojećeg otvora na obrubnom šavu.
snimila: Mirela Ramljak Purgar*